

Η ΣΜΥΡΝΗ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ

[ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ](#)

Η σκηνή διαδραματίζεται τον Αύγουστο του 1922, όταν η Σμύρνη παραδίδεται στις φλόγες.

Κάτι μας ξύπνησε μέσα στη νύχτα. Η κάψα; Οι φωνές; Σκυλιά ουρλιάζανε. Η φωτιά ήτανε μακριά. Καρατάρησα¹ με το μάτι πως θα 'χε φτάσει από το Μπασμαχανέ στον Αϊ-Δημήτρη, αφού είχε πάρει σβάρνα ολάκερη την Αρμενιά. Μας χώριζε πάνω από ένα μίλι ακόμα. Ένα σύννεφο μπακιρί² σκέπαζε το μισό ουρανό. Μπροστά μου, τ' Αλάνι λες και φωτιζότανε από ένα πλούσιο ηλιοβασίλεμα, πορτοκαλί. Ανθρώποι βγαίνανε από τα σπίτια, κοιτάζανε ψηλά, μαζώνονταν εδώ κι εκεί, φωνάζανε, χειρονομούσαν, ξαναμπαίνανε στα σπίτια τους και πάλι ξαναβγαίνανε, φωνάζανε, κοιτάζανε ψηλά. Είχε σηκωθεί σορόκος³, όχι δυνατός, όσο χρειαζότανε για να το γλεντά η φωτιά. Δε βιαζότανε, σίγουρη για τον εαυτό της, ξέροντας πως ατή της ήτανε ο νόμος κι οι προφήτες. Σεργιάνιζε στις σκεπές, χωνότανε στα σπίτια, ξεπεταγότανε απ' τα παράθυρα. Ο καπνός ανέβαινε κόκκινος, καρουλιαστός, απλωνότανε ύστερα σε μπακιρένια σύννεφα. [...]

Σιγά σιγά, πήρε τ' αφτί μου ένα βουητό, σα να κύλαγε άγριο ποτάμι, ξεχειλούσε κατά δω, ζύγωνε ολοένα. Και ξαφνικά, μπουκάρανε απ' τα σοκάκια κοπάδι άνθρωποι, σκυφτοί, αλαφιασμένοι, μ' ένα μπόγο στον ώμο, μ' ένα μωρό στην αγκαλιά, μ' ένα τέντζερε⁴ στα χέρια ή μ' ένα μύλο του καφέ, πράματα ασυλλόγιστα, τρελά, μουγγοί, ούτε γυναίκες στριγγλίζανε ούτε γέροι να βογγάνε ούτε μωρά να κλαψαρίζουνε -μονάχα σούρσιμο στο χώμα και ποδοβολητό. Μουγγοί, σκυφτοί, μ' αγριεμένα μούτρα, τραβάγανε μπροστά.

Φόρεσα ένα παντελόνι πάνω από τη νυχτική μου και κατέβηκα στ' Αλάνι. Πέσαμε πλάι τους.

-Βρε παιδιά, πού πάτε;

Δείξανε μπροστά.

-Σταθείτε, βρε παιδιά, δεν έχει φόβο εδώ, μπειτε στα σπίτια μας, είναι δικά σας. Μπειτε να ξαποστάσετε.

Δεν αποκρίνονταν, μόνο τραβάγανε μπροστά. Βγαίνανε απ' την κόλαση, πορτοκαλιοί και κόκκινοι απ' τη μεριά που χτύπαγε η φωτιά. Οι άντριοι, τέλος πάντων, είναι άντριοι. Παραβλέπεις. Μα οι γυναίκες ήτανε φριχτές, ξεμαλλιασμένες και μες στη μουτζαλιά⁵. Μια κράταγε ένα κόσκινο, μian άλλη φόραγε στο κεφάλι της ένα καπέλο με φτερά και ήτανε ξυπόλυτη, και μια είχε φορτωθεί στον ώμο της ολάκερο φορτσέρι⁶, κοπελίτσα, θα 'τανε τα προικιά της. Άλλοι σηκώνανε στη ράχη τους παππούδες και γιαγιάδες. Δυο είχανε πλέξει τα χέρια τους καρεγλάκι και κουβάλαγαν ένα γέρο πετσι και κόκαλο, με το πιγούνι του ακουμπιστά στο στήθος.

Ένα παπάς οδήγαγε μπροστά ένα δεύτερο κοπάδι.

¹ Υπολόγισα

² Πορτοκαλί, κοκκινωπό

³ Νοτιοανατολικός άνεμος

⁴ κατσαρόλα

⁵ Μαυρίλα, κάπνα

⁶ Μπαούλο, κασέλα

-Αμάν, πού πάτε, βρε παιδιά;

Αμάν αμάν! η φωτιά τούς είχε κάψει τη μιλιά, τους στέγνωσε το σάλιο. Κι ο ρόχος της φωτιάς ούρλιαζε τώρα, γέμιζε τον αέρα. Μπρος από τον παπά, ένα παιδάκι, ανίδεο, κύλαγε το τσέρκι του, ευτυχισμένο.

Ένα γρήγορο ποδοβολητό ακούστηκε σε κάποιο καλντερίμι. Οι Τούρκοι! στριγγλίσανε οι γυναίκες του μαχαλά⁷, και δυο αλόγατα χυμήξανε στ' Αλάνι, έρημα και ξεσέλωτα, σταθήκανε απότομα, χλιμιντρήσανε ψηλά τον ουρανό, και ύστερα χυθήκανε μπροστά, χαθήκανε μες στους μπαξέδες.

Κοσμάς Πολίτης, *Στου Χατζηφράγκου. Τα σαραντάχρονα μιας χαμένης πολιτείας.*
Εστία, Αθήνα 2007

Η καταστροφή της Σμύρνης.

Φωτογραφία από ιταλικό πλοίο, 14^η Σεπτεμβρίου 1922. Πηγή: Wikipedia

⁷ Γειτονιά

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΘΕΟΔΩΡΑ ΓΛΑΡΑΚΗ

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΠΕΤΣΑΚΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΘΕΟΔΩΡΑ ΓΛΑΡΑΚΗ